

Tillaga til þingsályktunar

um ætliðaskipti bújarða.

Flm.: Birgir Þórarinsson, Haraldur Benediktsson,
Njáll Trausti Friðbertsson, Ásmundur Friðriksson.

Alþingi ályktar að fela matvælaráðherra að undirbúa og leggja fram frumvarp þess efnis að sérhverjum jarðeiganda verði heimilt að ráðstafa jörð sinni á milli ætliða. Heimilt verði að ráðstafa jörð til lögerfingja með hagkvæmum hætti og án þess að slík ráðstöfun myndi stofn til greiðslu erfðafjárskatts eða íþyngjandi skuldir viðtakanda jarðarinnar til annarra lögerfingja. Horft verði til regluverks í Þýskalandi þar sem heimilt er að ráðstafa jörð til lögerfingja án greiðslu, í því skyni að halda ákveðnum svæðum í landbúnaðarrekestri, en tekjuskattskvöð virkjust ef viðkomandi hættir búskap. Kannað verði hvort félagslegar lausnir í húsnæðismálum gætu auðveldað ætliðaskipti á bújörðum. Þá verði heimilud ráðstöfun á jörð og búi undir markaðsverði og skal sala þá vera innan sjö ára. Um uppgjör á slíkri kvöð verði samningur milli kaupanda og seljanda.

Greinargerð.

Þingsályktunartillaga þessi var áður lögð fram á 151. löggjafarþingi (422. mál) og er nú lögð fram að nýju með breytingum.

Með tillögunni er lagt til að matvælaráðherra verði gert að undirbúa og leggja fram frumvarp þess efnis að jarðeigendum verði heimilt með einföldum hætti að ráðstafa jörð sinni milli ætliða. Markmið tillögunnar er að treysta búrekstur í landinu og að gera ábúendum jarða auðveldara að ráðstafa jörð innan ættar.

Talsverð umræða er um vanda við kynslóðaskipti í búskap. Núverandi samningar við bændur bera með sér að sá vandi hefur að nokkru verið viðurkenndur með úrræðum til að styðja við nýliða. Allt eins mætti horfa til kynslóðarinnar sem er að láta af búskap og láta úrræðin vinna með markmiðum samninga bænda og ríkis. Eldri kynslóðir hafa yfirleitt lakan lífeyrisrétt. Lengi framan af voru reglur með þeim hætti að bændur gátu ekki safnað lífeyrisréttindum í samræmi við umsvif síns búskapar. Á margan hátt er fullt eins mikilvægt og vænlegt til árangurs að horfa til þess að auðvelda kynslóðaskiptin með úrræðum fyrir þann sem lætur af búskap.

Lagt er til að Alþingi álykti að lögfest verði heimild til að ráðstafa jörð og búi á verði undir markaðsverði. Slíkur gjörningur skapi ekki skattstofn, enda sé tekjuskattskvöð jafnframt þinglýst á viðkomandi jörð og komi til uppgjörs skal sala vera innan sjö ára. Tekjuskattskvöð skal lækka hlutfallslega eftir árum.

Til þess að tryggja nýliðun í landbúnaði er mikilvægt að ungir bændur eigi þess kost að eignast jörð eldri kynslóða án þess að stofna til þungrar skuldabyrði. Oft er það vilji þeirra sem eignast jörðina að henni verði ráðstafað innan fjölskyldunnar og jafnvel til tiltekins ættingja sem hyggst halda áfram búskap á henni. Það getur hins vegar verið verulegum vandkvæðum bundið að ráðstafa slíkum jörðum til yngri kynslóða án þess að slíkt stofni til

íþyngjandi skulda fyrir viðkomandi. Verðmæti bújarða hefur í mörgum tilvikum aukist verulega vegna uppbyggingar á þeim undanfarin ár og því getur reynst erfitt fyrir næstu kynslóðir að kaupa þær af foreldrum eða meðferfingjum. Vegna þessa hafa margir þurft að búa við þunga skuldabyrði vegna kaupanna eða þurft að hverfa frá jörðunum og búskapur á þeim lagst niður.

Sé það vilji jarðeiganda að ráðstafa jörðinni með gjafagerningi eða fyrirframgreiðslu upp í arf er slík ráðstöfun skattskyld samkvæmt lögum um tekjuskatt eða lögum um erfðafjárskatt. Ef jörðin er seld undir markaðsvirði til þess að tryggja áframhaldandi búrekstur hefur Skatturinn einnig litið svo á að um skattskylda gjöf sé að ræða. Þegar verðmæti jarðarinnar er töluvert getur það verið afar íþyngjandi fyrir viðtakanda að fjármagna kaup á jörðinni á markaðsvirði eða standa straum af þeim opinberu gjöldum sem leggjast á framangreinda gerninga. Þessar hindranir skapa óneitanlega hvata til þess að jarðir séu seldar hæstbjóðanda á almennum markaði.

Í greinargerð með frumvarpi til laga um ættaróðal og erfðaábúð frá árinu 1943 segir að markmið laganna sé að draga úr þeirri skuldabyrði sem fylgir því að ungir bændur kaupi jarðir af foreldrum sínum eða meðferfingjum. Sú skuldabyrði olli því að kaupendur gátu oft litlu áorkað til umbóta á jörðum sínum. Eftir brottfall ákvæða um heimild til stofnunar nýrra ættaróðala úr jarðalögum er staðan alls ekki ólík. Því er tilefni til þess að farið verði í heildræna endurskoðun á því hvernig haga megi ættliðaskiptum á bújörðum til framtíðar þannig að nýliðun verði sem allra mest og að ungir bændur geti tekið við búum af eldri kynslóðum án þess að þurfa að taka á sig óviðráðanlega skuldabyrði.